

SAMFUNNSANSVAR OG BÆREKRAFT

**Den
Gule
Banken**
Sandnes Sparebank

Oppdatert september 2023

Innholdsfortegnelse

1.	Bakgrunn	4
2.	Internasjonale prinsipper Den Gule Banken, Sandnes Sparebank respekterer	6
3.	Slik inkorporeres etikk og bærekraft internt	8
3.1	Det interne miljøet gjenspeiles utad i samfunnet	8
3.2	Etiske retningslinjer for organisasjon og ansatte	8
3.3	Mangfold og likestilling	9
3.4	Arbeiderrettigheter og medarbeidertilfredshet	10
3.4.1	IA-bedrift	10
3.4.2	Medarbeidertilfredshet	11
3.4.3	Ansattes innflytelse	11
3.5	Varsling av kritikkverdige forhold og klagerutiner	11
3.5.1	Interne forhold	11
3.5.2	Eksterne forhold; klagerutiner for kunder og andre aktører	12
3.6	Hvitvasking	12
3.7	Skatt	13
3.8	Korrupsjon	14
3.9	Åpenhet	14
3.9.1	Interessentdialog	14
3.9.2	Stemmehistorikk	15
3.9.3	Lobbyvirksomhet	15
3.10	Miljø	15
3.10.1	Bevisst bank	15
3.10.2	Miljøvennlige produkter – Grønne innskudd og utlån	16
3.10.3	Digital kunde-kommunikasjon	16
3.10.4	Ekstern kommunikasjon	16
3.11	Lokalt engasjement	16
4.	Våre krav til bedriftskunder og egne ansvarlige investeringer	17
4.1	Innledning	17
4.2	Overordnet om innvilgelse av kreditt til våre kunder	17
4.3	Overordnet om bankens investeringsstrategi	19
4.3.1	Bankens likviditetsportefølje	19
4.3.2	Bankens øvrige investeringer	19
4.4	Sektoroverskridende krav og forventninger	20

4.4.1	Arbeidstakerrettigheter og likestilling.....	20
4.4.2	Urbefolkning.....	21
4.4.3	Skatt.....	21
4.4.4	Korrupsjon	22
4.5	Krav og forventninger til selskaper som opererer innenfor særskilte bransjer	22
4.5.1	Våpen, tobakk og pornografi.....	22
4.5.2	Skogbruk.....	23
4.5.3	Klima og energiproduksjon.....	24
4.5.4	Områder med stor vannmangel	26
4.5.5	Matproduksjon og biologisk mangfold.....	26
4.5.6	Genteknologi	27
4.5.7	Gruvedrift	27
4.6	Etterlevelse.....	28
5.	Våre krav til fondsleverandører	29
5.1	Innledning.....	29
5.2	Overordnet om dokumentasjon og etterlevelse.....	30
5.3	Sektoroverskridende krav og forventninger	31
5.3.1	Menneskerettighetene og øvrige internasjonale initiativer	31
5.3.2	Arbeiderrettigheter	32
5.3.3	Urbefolkning.....	32
5.3.4	Skatt.....	32
5.3.5	Korrupsjon	33
5.4	Krav og forventninger til våre fondsleverandører ved investeringer i særskilte bransjer	33
5.4.1	Innledning.....	33
5.4.2	Våpen og tobakk.....	33
5.4.3	Skogbruk.....	34
5.4.4	Klima og energiproduksjon.....	34
5.4.5	Områder med vannmangel	36
5.4.6	Matproduksjon og biologisk mangfold.....	36
5.4.7	Genteknologi	37
5.4.8	Gruvedrift	37
5.5	Hvordan følge opp etterlevelse?	38
6.	Innkjøp i Den Gule Banken, Sandnes Sparebank.....	38
6.1.	Overordnet	38

1. Bakgrunn og bankens bærekraftstrategi

Den Gule Banken, Sandnes Sparebank er en lokal bank med hjemmemarked og hovedkontor i Rogaland. Bankens primære forretningsmodell er utlån til privatpersoner, og små og mellomstore bedrifter i Norge.

Vårt strategiske mål for bærekraft er at vi forplikter oss til å bidra til en bedre og mer bærekraftig framtid for våre ansatte, våre kunder og våre omgivelser.

Vi skal være en ansvarlig og samfunnsbevisst bank, og et godt eksempel for hvordan næringslivet kan bidra til økt bærekraft og ta mer samfunnsansvar. Bærekraft defineres som en utvikling som tilfredsstiller dagens behov uten å ødelegge fremtidige generasjoners muligheter til å tilfredsstille sine behov. Det gjelder både økonomiske, sosiale, institusjonelle og miljømessige sider ved samfunnet vårt. Kjernen i finansnæringsens samfunnsansvar er å skape verdier og drive lønnsomt uten at dette skjer på bekostning av menneskene rundt oss, miljøet og i strid med grunnleggende etiske prinsipper. Bærekraft og samfunnsansvar blir en stadig viktigere strategisk driver i næringslivet. Vi tror at selskaper som har integrert bærekraft i sin forretningsstrategi vil gjøre det bedre over tid enn sine konkurrenter.

Vår rolle som bank setter oss i en posisjon hvor vi har mulighet til å påvirke andre selskaper til systematisk forbedring. Vi ønsker å være en bidragsyter og pådriver til verdiskaping i samfunnet gjennom å drive ansvarlig bankvirksomhet. Den rollen innebærer at vi er bevisst hvilken påvirkning produkter og tjenester vi bruker og tilbyr, kan ha på indre og ytre miljø. Videre at vi stiller krav til kunder, medarbeidere, leverandører og samfunnet for øvrig. På kundesiden handler dette om hvilke selskaper vi ønsker å inngå et kundeforhold med, samt hvordan vi premierer våre miljøbevisste kunder og håndterer ESG-risiko. På investerings- og fondsforvaltningssiden handler det om å avstå fra å investere i selskaper som er delaktige i handlinger som ikke er i tråd med våre retningslinjer og vårt verdigrunnlag. For leverandører innebærer det at vi krever at de utfører sitt arbeid i henhold til våre krav og retningslinjer.

Å drive bærekraftig betyr videre at vi og selskaper vi er involvert i, organiserer virksomheten på en måte som gjør at bærekraft gjenspeiles i alle ledd i den daglige driften. Det innebærer at selskapets ledelse må ha evne og vilje til å gjennomføre tiltak som sikrer etterlevelse av kravene i et langsiktig perspektiv. Alle kunder og selskaper vi er involvert i, enten det gjelder finansiering, investering eller gjennom våre fondsleverandører, skal kjenne våre prinsipper og retningslinjer for bærekraft og etikk. De er styrende for hvordan vi arbeider i hverdagen.

Ansvarlig og bærekraftig forretningspraksis sikres gjennom å integrere samfunnsansvar i alle forretningsprosesser og i bankens organisasjonskultur. Alle ansatte i banken oppdateres på bankens retningslinjer for samfunnsansvar og bærekraft årlig. Det skal foretas løpende arbeid med etikk, integritet og antikorrupsjon i møte med kunder, leverandører og andre aktører. Banken stiller ESG-krav til leverandører og har økt fokus på miljøvennlige innkjøp. Banken har reduksjonsmål for eget energibruk, avfall og reiser med fossilt drivstoff. Banken utarbeider klimaregnskap, med opprinnelsesgaranti på 100% fornybar for scope 2- elektrisitetsbehov. Årlig settes utvalgte mål for i størst mulig grad bidra til oppnåelse av FN sine bærekraftsmål.

I arbeidet med bærekraft samarbeider vi med andre banker i Eika-alliansen og Eika Gruppen for å sikre størst mulig positiv påvirkning. Den Gule Banken, Sandnes Sparebank er representert i fagutvalg bærekraft i alliansen. Viser også til Eika-alliansens og porteføljeselskapers bærekraftsrutiner og -rapportering på deres nettsider.

Dette bærekraftsdokumentet beskriver bankens retningslinjer og prinsipper for utøvelse av etikk og samfunnsansvar innad i egen virksomhet, i møte med våre kunder, overfor fondsleverandører og bankens leverandører. Retningslinjene er ment å sikre at banken ikke medvirker til krenkelse av menneske- og arbeidstakerrettigheter, korrupsjon, alvorlig miljøskade og øvrige uetiske handlinger.

Først vil dokumentet ta for seg de internasjonale prinsipper og konvensjoner som Den Gule Banken, Sandnes Sparebank respekterer og arbeider i henhold til. Deretter følger en presentasjon av interne forhold i Den Gule Banken, Sandnes Sparebank. Under del 4 følger en redegjørelse av våre krav til kunder vi yter kreditt til, og som vi også arbeider i henhold til ved egne investeringer. I forlengelsen av dette, vil våre krav til fondsleverandører gjennomgås under del 5. Avslutningsvis følger et punkt om hvilke krav vi stiller til våre leverandører, og en redegjørelse av bankens innkjøpspolicy.

2. Internasjonale prinsipper Den Gule Banken, Sandnes Sparebank respekterer

Den Gule Banken, Sandnes Sparebank er underlagt norsk lov. Ettersom våre bedriftskunder i all hovedsak er selskaper med hovedkontor i Norge, er også de underlagt norsk lov. Vi mener imidlertid at vår oppgave som en ansvarlig aktør i samfunnet, er større enn hva vi er pålagt etter lov. Derfor har vi valgt å stille krav til oss selv, selskapene vi yter kreditt til eller investerer i, som går utover rettslige krav.

I Stortingsmelding nr. 10 (2008-2009) *Næringslivets samfunnsansvar i en global økonomi*, heter det blant annet: «Regjeringen legger til grunn en forståelse av samfunnsansvar som innebærer at bedrifter integrerer sosiale og miljømessige hensyn i sin daglige drift og i forhold til sine interessenter. Samfunnsansvar innebærer hva bedriftene gjør på en frivillig basis utover å overholde eksisterende lover og regler i det landet man opererer. Bedriftene bør bidra til en positiv samfunnsutvikling gjennom verdiskaping, anstendig praksis i egen virksomhet og ved å ta hensyn til lokalsamfunnet og andre interessenter.»

Som en del av dette, har banken valgt å integrere etikk og bærekraft i våre retningslinjer og rutiner. Vi innretter oss etter en rekke internasjonalt anerkjente prinsipper og initiativer. De er styrende både hva gjelder ytelse av kreditt til våre kunder, egne interne forhold og beslutninger, samt investeringer i vår likviditetsportefølje.

Sentrale, internasjonale prinsipper omfatter i hovedsak følgende:

Vi følger **Statens Pensjonsfond Utland (SPU) sin ekskluderingsliste** for hvilke selskaper vi ønsker å investere i eller yte kreditt til. I et etisk og bærekraftig perspektiv, har det imidlertid vist seg at denne ekskluderingslisten ikke stiller strenge nok krav for både produkt- og adferdskriterier. Derfor har vi i tillegg valgt å stille en rekke øvrige krav og forventinger til selskaper vi vurderer å involvere oss i.

Vi respekterer alle menneskerettigheter slik de er beskrevet i **FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter**, og krever det samme av selskaper vi låner penger til. Selskapene skal integrere menneskerettighetsprinsippene i sitt innkjøpsarbeid, og måten de ellers drifter selskapet på.

Vi støtter og anerkjenner alle prinsippene i **UN Global Compact**. Prinsippene dekker i hovedsak menneskerettighetene, arbeiderrettigheter, miljø og antikorrupsjon. Prinsippene i UN Global Compact er integrert i våre retningslinjer.

Den Gule Banken tilsluttet seg **FN's prinsipper for ansvarlig bankdrift (UNEP FI, PRB)** høsten 2019, og rapporterte første gang i forbindelse med årsrapport 2020. Våren 2022 avsluttet vi vårt medlemskap, da vi er av den oppfatning at det vil være tilstrekkelig at Eika Gruppen er tilsluttet, mens bankene i alliansen vil støtte opp under prinsippene gjennom felles prioriteringer og arbeidsgrupper initiert av Eika Gruppen på bakgrunn av Unep FI PRB-tilslutningen. Slik vil samtlige alliansebanker i Eika kunne opptre i tråd med prinsippene uten å pålegges omfattende administrative oppgaver og rapportering som ikke gir tilstrekkelig bærekraftsgevinst per bank.

FNs prinsipper for ansvarlige investeringer (PRI) har blant sine mål å identifisere, fremme og realisere den beste miljø- og bærekraftspraksisen i finansbransjen. Vi arbeider for å fremme prinsippene som er omfattet av FN PRI. Sentralt i denne sammenheng står en vurdering av ESG-forhold, som vi beskriver nærmere i del 4.

Selskapene vi investerer i og våre kredittkunder, skal forebygge negative konsekvenser på områder som er oppført på UNESCOs liste over verdensarvsteder. Det samme gjelder bestandene eller dyreartene som er oppført på IUCNs rødliste over truede arter.

Okkuperte områder er ofte utsatt for brudd på menneskerettighetene. Internasjonal humanitærrett skal overholdes, og ingen skal gi støtte til bosettinger eller økonomiske aktiviteter i okkuperte og konfliktutsatte områder. Virksomhet i konfliktrammede områder godtas ikke hvis dette forårsaker eller medvirker til brudd på menneskerettighetene.

Gjennom Ramsar-konvensjonen forplikter Norge seg til bevaring og bærekraftig bruk av våtmark. Dette er en internasjonal miljøvernavtale, og formålet er å begrense det økende presset på våtmarksområdene på jorden. Norge har per i dag 63 våtmarksområder som er vernet i henhold til konvensjonen. Vi forventer at våre kunder og selskapene vi investerer i, forebygger negative innvirkninger på vernede våtmarksområder.

Verdens naturvernunion (IUCN) kategori I-IV har som formål å bevare natur og biologisk mangfold. Negative konsekvenser for områdene som er vernet i unionens kategori I-IV skal forebygges.

For oss er det viktig at selskapene vi er involvert i ivaretar arbeidertakernes rettigheter. Den Gule Banken, Sandnes Sparebank finansierer eller investerer kun i selskaper som respekterer ILO-erklæringen om grunnleggende prinsipper og rettigheter på arbeidsplassen.

Store og multinasjonale selskaper offentliggjør en bærekraftsrapport som er utarbeidet i samsvar med gjeldende anbefalinger. Den Gule Banken, Sandnes Sparebank rapporterer i tråd med regnskapslovens §3-3 c, både gjennom egen bærekraftsrapport, og som egne kapitler i selskapets årsrapport. Banken rapporterer etter prinsippene i **GRI og TCFD**, og rapporteringen i tråd med GRI er attestert av revisor.

Banken følger tett regulatorisk utvikling, og skal til enhver tid kunne oppfylle gjeldende krav.

3. Slik inkorporeres etikk og bærekraft internt

3.1 Det interne miljøet gjenspeiles utad i samfunnet

Det er helt grunnleggende at vi har orden innad i eget selskap. Det innebærer at vi sørger for ansvarlig utnyttelse av økonomiske og menneskelige ressurser, samt naturressurser. Videre fordrer det også at vi er åpne og transparente om vår drift, både internt og eksternt ut mot kunder og andre interessenter.

3.2 Etiske retningslinjer for organisasjon og ansatte

Det skal utvises høy integritet og profesjonalitet ved utøvelse av all virksomhet i Den Gule Banken, Sandnes Sparebank. Dette krever førsteklasses profesjonalitet og kvalitet, samt aktsomhet, redelighet og objektivitet i alle ledd av bankens drift og forretningsmessige aktiviteter.

Ansatte skal ikke opptre på en måte som svekker tilliten til Den Gule Banken, Sandnes Sparebank hos myndigheter, kunder, samarbeidspartnere eller i samfunnet for øvrig. Den etiske standarden er en del av ansvaret banken har som samfunnsaktør, og bidrar til å opprettholde tilliten fra omverdenen. Etikk integreres i alle beslutningsprosesser, og i diskusjoner om hvordan vi skal fylle vår funksjon i lokalsamfunnet. I enhver enkeltsituasjon er det viktig å bruke skjønn i vurderingen av hva som er å anse som en etisk korrekt handlemåte.

Bankens etiske retningslinjer blir jevnlig gjennomgått av alle ansatte. Nyansatte får en gjennomgang av HR-avdelingen, hvor de deretter signerer at de har lest og gjort seg kjent med bankens retningslinjer. I tillegg gjennomfører AFR-rådgiverne en årlig test og oppdatering i etikk gjennom Eika-skolen. Dette er et interaktivt dilemma-treningskurs. Formålet er å styrke organisasjonskulturen og den etiske bevisstheten blant ansatte i banken.

Samtlige etiske komponenter gjør banken mer robust mot risikoen for feil og misligheter.

Her finner du våre interne etiske retningslinjer: sandnes-sparebank.no/-/media/banker/sandnes-sparebank/Samfunnsansvar/Etiske-retningslinjer.pdf

3.3 Mangfold og likestilling

Den Gule Banken, Sandnes Sparebank er opptatt av at de ansattes rettigheter er godt ivaretatt. Derfor har vi nulltoleranse for alle former for diskriminering.

Det er et grunnleggende prinsipp i bankens personalpolitikk at kvinner og menn skal ha like muligheter for å kvalifisere seg til alle typer oppgaver, og at karrieremulighetene skal være de samme. Mulighetene skal videre være like uavhengig av alder, etnisitet, nasjonal opprinnelse, avstamning, hudfarge, språk, religion, legning, livssyn eller funksjonsevne. Ingen form for verbal, fysisk eller seksuell trakassering skal forekomme. Vi er opptatt av barns rettigheter. Barnearbeid er uakseptabelt. Vi stiller et eksplisitt krav om dette til våre leverandører.

I finansbransjen generelt er det skjevhet i kjønnsbalansen av ledere. At Den Gule Banken, Sandnes Sparebank er opptatt av at kvinner og menn skal ha like muligheter, gjenspeiles i andelen kvinnelige ledere. Banken garanterer minst 40 % deltakelse og lik tilgang til kvinner på seniornivåstillinger. Dette er noe banken har hatt fokus på i lengre tid og som vi ser resultatet av. Bankens fokus på likestilling er ikke utelukkende internt, bankens administrerende direktør, Trine Stangeland, har også tatt initiativ til et treffpunkt lokalt for kvinner i ledende posisjoner på tvers av bransjer. Vi er engasjert i 50/50-gruppen i Næringsforeningen og Kvinner i Finans-Charter for å fremme og arbeide for mangfold og likestilling lokalt i næringslivet og i finansbransjen.

Lønn reflekterer i størst mulig grad markedslønn, utdanningsnivå, og den enkeltes kvalifikasjoner og ansvar. Banken har bevissthet rundt likelønn og gjennomfører tiltak for sikre dette. Eksempelvis er likelønn en del av en helthetsvurdering i lønnsforhandlinger.

For ytterligere detaljer henvises til årsrapport, under kapittel om bærekraft og samfunnsansvar, samt aktivitets-og redegjørelsesrapport.

Kjønn er naturligvis ikke en faktor for hvem vi tilbyr våre produkter og tjenester til. Kjønn har ikke betydning for noe hva gjelder et kundeforhold. Ved låneopptak vurderer banken kundens vilje og evne til å betjene sine lån. Vi bruker modeller som blant annet bygger på den erfaring vi får gjennom kundens bruk av banken, hvor vi bruker informasjon fra både innskudds- og utlånsforhold. I tillegg innhenter banken informasjon om inntekt, skatt, kundens gjeldssituasjon, arbeidsforhold og utdanningsnivå.

3.4 Arbeiderrettigheter og medarbeidertilfredshet

3.4.1 IA-bedrift

Vi skal være en attraktiv arbeidsplass med gode arbeidsforhold og høy trivsel blant de ansatte. Den Gule Banken, Sandnes Sparebank respekterer ILO-erklæringens grunnleggende prinsipper og rettigheter på arbeidsplassen. Banken har i tillegg vært en IA-bedrift siden 2012. Det overordnede målet for IA-samarbeidet er å bedre arbeidsmiljøet, styrke jobbnærværet, forebygge og redusere sykefravær, samt hindre utstøting og frafall fra arbeidslivet.

Banken er forpliktet til å:

- Systematisk redusere psykiske og fysiske belastninger på arbeidsplassen.
- Forebygge fravær gjennom tilrettelegging av arbeidet for den enkelte.
- Følge opp sykemeldte på en strukturert måte. Til dette har banken rutiner og kompetanse rundt sykefraværsoppfølging. Banken tilstreber at det skal være tett kontakt mellom leder og den sykmeldte.
- Legge til rette for at eldre arbeidstakere kan stå i jobb lengst mulig.
- Legge til rette for ansatte som ikke kan yte 100 prosent.
- Sørge for et godt arbeidsmiljø, trivsel og øvrige faktorer som motiverer våre medarbeidere til å gjøre en god jobb. Arbeidsplassen vår skal ideelt sett være helsefremmende, noe vi oppnår gjennom å sørge for at alle blir sett, hørt og involvert.

Les mer om IA-samarbeidet og hva banken er forpliktet til på regjeringens nettside.

3.4.2 Medarbeidertilfredshet

Det blir årlig foretatt en større medarbeiderundersøkelse blant alle ansatte i banken. Formålet er å evaluere engasjement, motivasjon og tilfredshet. Medarbeiderundersøkelsen viser at de ansatte i banken rapporterer at de er godt fornøyd med å jobbe i Den Gule Banken, Sandnes Sparebank, og at arbeidsmiljøet er godt.

3.4.3 Ansattes innflytelse

Bankens ansatte står fritt til å organisere seg i fagforeninger. Vi mener at retten til å organisere seg har en viktig verdi, og banken er derfor positive til de ansattes rett til kollektive organiseringer og forhandlinger. Det holdes jevnlig møte mellom hovedtillitsvalgt og HR for å sikre at de ansattes behov blir ivaretatt.

Våre ansatte har innflytelse på arbeidsplassen sin. Forstanderskapet er bankens høyeste organ. En fjerdedel av medlemmene i Forstanderskapet velges av og blant bankens ansatte, totalt ti stykker. Alle faste ansatte i banken har stemmerett, og kan velges. To av styremedlemmene i bankens styre velges av og blant de ansatte.

3.5 Varsling av kritikkverdige forhold og klagerutiner

3.5.1 Interne forhold

Selv om vi arbeider for høy trivsel og gode arbeidsforhold, kan det oppstå situasjoner som bør reageres på. Den Gule Banken, Sandnes Sparebank har egne rutiner for varsling av kritikkverdige forhold på arbeidsplassen. Gjennom arbeidsmiljøloven er banken blant annet pålagt å ha rutiner knyttet til varsling. Det gjelder både brudd på lovverket, men også forhold som innebærer alvorlige brudd på bankens etiske retningslinjer. Varsling kan gjennomføres anonymt, og kan gjøres både internt og eksternt.

Vi ønsker å ha et godt arbeidsmiljø med lav terskel for å si ifra om forhold og hendelser som er kritikkverdige. Varslingsrutinen vår har klare saksbehandlingsregler som skal anvendes når en sak blir registrert.

3.5.2 Eksterne forhold; klagerutiner for kunder og andre aktører

Vi har som mål å ha fornøyde bankkunder. Vår visjon er «Best i klassen på gode og personlige kundeopplevelser». Noen ganger kan det likevel oppstå forhold som gjør at våre kunder ikke er fullt ut tilfredstilt. Vi ønsker å høre fra disse. Kunnskapen vi får gjennom klagebehandling er et viktig redskap for å gjøre oss bedre. Banken har derfor en klageordning som er tilgjengelig både for bankens kunder og for andre personer, bedrifter og organisasjoner som ønsker å fremsette en klage. Klagen kan gjelde kundebehandling eller andre aktiviteter som vedkommende mener har en negativ effekt på enkeltperson eller samfunnet ellers.

Her finner du våre klagerutiner: sandnes-sparebank.no/klagehandtering

Banken samarbeider med og respekterer arbeidet i Finansklagenemda og andre offentlige eller bransjeoppnevnte klageorganer. Alle klagesaker i banken registreres i et eget klageregister, og vi oversender årlig rapport til Finanstilsynet om blant annet antall saker, innholdet i klagen, og utfallet av dem. I tillegg offentliggjør vi en årlig klagestatistikk, med ikke-konfidensielle opplysninger om klagen og utviklingen i sakene.

For 2019 er det registrert 11 klagesaker, hvorav 3 er behandlet i Finansklagenemda. Resterende forhold er avklart mellom bank og kunde. For de tre sakene som er behandlet i Finansklagenemda gjelder en generelt manglende service og oppfølging fra banken, en gjelder påstand om brudd på bindende avtale samt taushetsplikt, og en gjelder ønske om annullering av utført transaksjon. Banken er gitt medhold i samtlige saker.

3.6 Hvitvasking

Hvitvasking innebærer å sikre utbytte fra enhver straffbar handling. Formålet med hvitvasking er å integrere utbyttet i den legale økonomien, og skjule dets illegale opprinnelse. Terrorfinansiering innebærer at man medvirker til opprettholdelsen av en terrororganisasjon eller en terrorhandling. Formålet med hvitvaskingsregelverket er å forebygge og avdekke transaksjoner med tilknytning til enhver straffbar handling eller tilknytning til terrorfinansiering.

Hvitvasking og terrorfinansiering er en trussel mot velferdssamfunnet og den legale økonomien. For at banken ikke skal bli et virkemiddel til hvitvasking, finansiering av terror eller dødelige våpen, gjennomfører banken en rekke tiltak. Bankens rutiner og retningslinjer baserer seg på

hvitvaskingsloven, med tilhørende forskrift og rundskriv fra Finanstilsynet. Våre hovedoppgaver tilknyttet dette er å gjennomføre risikovurderinger av bankens virksomhet, gjennomføre kundekontroll, undersøke mistenkelige transaksjoner og kunder, samt rapportere mistenkelige transaksjoner til Økokrim.

3.7 Skatt

For å opprettholde velferdsgoder som sykehus, skoler, vei og annen infrastruktur, er myndighetene helt avhengig av at privatpersoner og selskaper betaler skatt. Det norske velferdssamfunnet blir i stor grad finansiert av skatter og avgifter. Den Gule Banken, Sandnes Sparebank vil aldri tilrettelegge eller gi råd til selskaper vedrørende skatteflukt.

Skatteunndragelser og skattekriminalitet er et stort internasjonalt problem. For å bekjempe dette innhenter og rapporterer banken kunders skattemessige bosted til Skatteetaten. Skatteetaten utveksler deretter denne informasjon med andre land, i henhold til FATCA og CRS¹.

Vi forventer at store, multinasjonale selskaper som har virksomhet i flere land foretar land-for-land-rapportering av inntekter, overskudd, normalårsverk, offentlige subsidier og innbetalte skatter og avgifter (f.eks. kildeskatt, konsesjonsavgifter og selskapsskatt). Videre at disse offentliggjør en bærekraftsrapport som er i henhold til GRI - standarder.

Banken vil ikke investere i selskaper eller gi kreditt til kunder som organiserer sin virksomhet i såkalte skatteparadis eller som ikke rapporterer sin virksomhet i ethvert land de opererer i.

Videre forventer vi at de er åpne om sine eierstrukturer, at de organiserer sin virksomhet på en slik måte at de gjenspeiler reell produksjon/verdiskapning, og ikke utnytter smutthull i lovverket for å unngå beskatning ved bruk av skatteparadis. Bankene krever at selskapenes arbeidspolitikk vedrørende innkjøp og drift har klare kriterier knyttet til skatt. Det innebærer også at selskapene har prosedyrer for iverksettelse av tiltak ved mistanke om at ansatte eller leverandører har gjort seg skyldige i tilrettelegging av skatteunndragelse.

Dersom banken oppdager at en eksisterende kunde eller et selskap vi har investert i driver med skatteunndragelser, vil vi arbeide aktivt for å avvikle kundeforholdet.

---

¹ FATCA og CRS er navnet på avtaler Norge har inngått om internasjonal skatterapportering.

3.8 Korrupsjon

Korrupsjon omfatter å bestikke eller ta imot bestiktelser i form av penger, gaver eller tjenester. Den Gule Banken, Sandnes Sparebank har nulltoleranse for korrupsjon. Det gjelder både innad i organisasjonen, hos bankens kunder, i selskaper banken investerer i, hos våre fondsleverandører og hos leverandører til bankens egne innkjøp.

I forlengelsen av dette, krever banken at selskapene har en arbeidspolitikk for innkjøp og øvrig drift med klare kriterier knyttet til korrupsjon. Vi stiller krav til at de selskapene vi investerer i, og større selskaper vi låner penger til, har etablerte styringssystemer som utløser strakstiltak ved mistanke om korrupsjon, internt eller hos leverandører. Selskapene må ha et bevisst forhold til korrupsjon, og de ansatte i selskapet må være i stand til å identifisere korrupsjon og vite hvordan det skal håndteres. Dersom selskapet er delaktig i lobbyvirksomhet, skal dette rapporteres.

Videre krever banken at selskapene har offentlig tilgjengelig informasjon om hvem som er selskapets reelle eier(e). Det innebærer at både fullt navn, fødselsdato, nasjonalitet, bostedsland, antall aksjer i hver kategori og eventuell eier- eller kontrollandel er offentlig.

3.9 Personvern

Den Gule Banken, Sandnes Sparebank behandler en rekke personopplysninger og det hviler et stort ansvar på banken ovenfor deres kunder og ansatte til å behandle og beskytte data på en god måte. Personvern har alltid stått høyt på agendaen i Den Gule Banken, Sandnes Sparebank, og dette arbeidet har blitt ytterligere opptrappet og systematisert etter innføringen av EUs personvernforordning (GDPR) og ny personopplysningslov i juni 2018

3.10 Åpenhet

3.9.1 Interessentdialog

Interessenter er grupper eller enkeltpersoner som påvirker eller påvirkes av bankens virksomhet, herunder også omdømme. Den Gule Banken, Sandnes Sparebank er opptatt av åpenhet og dialog med våre interessenter for å identifisere og integrere deres innspill i virksomheten. Banken har flere kontaktpunkter med våre interessenter i løpet av et år. Henviser til siste årsrapport for en oversikt over bankens dialog med interessenter gjennom siste regnskapsår.

3.9.2. Stemmehistorikk

Den Gule Banken, Sandnes Sparebank ønsker å være åpen om sin stemmegivning på valgmøter og generalforsamlinger i selskaper notert på Oslo Børs. Vi har få finansielle investeringer i selskaper og dermed i liten grad stemmerett på diverse generalforsamlinger, se mer om det i punkt 4.3.2. For oversikt over våre investeringer henvises til siste årsrapport, note 29 og 30. Ved fremtidige møter i selskaper vi har stemmerett i, vil vi offentliggjøre stemmehistorikken vår.

3.9.3. Lobbyvirksomhet

Den Gule Banken, Sandnes Sparebank er gjennom sitt medlemskap i Finans Norge aktiv når det gjelder regulatoriske forhold som kan påvirke driften av banken i Norge. Vi har ingen lobbyvirksomhet knyttet til internasjonale forhold.

Hva gjelder forhold relatert til klima, søker vi aktivt å ikke påvirke regulatoriske forhold eller lovgivning. Vi stiller krav til at verken kunder eller investeringsobjekter deltar i lobbyvirksomhet med mål om å svekke klimapolitikken.

3.11 Miljø

3.10.1 Ansvarlig bank

Den Gule Banken, Sandnes Sparebank forurenses det ytre miljøet lite. Vi er likevel opptatt av å drive bærekraftig og mest mulig ressurseffektivt. Fra 2019 rapporterer vi årlig klimaregnskap som en integrert rapportering i vår årsrapport. Implementering av klimaregnskap har vært et nyttig tiltak for å måle våre utslipp. Det har også bidratt til en økt bevissthet hos oss og sikret at vi gjennom året har hatt fokus på å identifisere og aktivt gjennomføre ressursbesparende tiltak.

Hovedkontoret vårt er bygget etter strenge miljøkrav, og bruker lite energi på oppvarming. Det var det første næringsbygget i Sandnes som er bygget etter passivhusstandard. Kontorbygget er Breeam-sertifisert med «Asset Performance» på 64,3% og «Building Management» på 40,2%. Energiforbruk er levert med opprinnelsesgaranti på 100% fornybar energi.

Banken setter årlige reduksjonsmål. For nærmere beskrivelse av mål og status, henvises til siste årsrapport, under «Ansvarlig drift».

3.10.2 Miljøvennlige produkter – Grønne innskudd og utlån

Den Gule Banken, Sandnes Sparebank ønsker å premiere kunder som gjør noe aktivt for et litt renere og grønnere miljø. Derfor tilbyr banken gunstige betingelser på grønne låneprodukter, og jobber kontinuerlig med utvikling av produkter som bidrar positivt til våre kunders grønne omstilling.

Banken tilbyr per i dag grønt boliglån, grønt næringslån, landbrukslån og billån, samt grønt innskudd. Se våre nettsider for informasjon om vilkår og betingelser.

3.10.3 Digital kunde-kommunikasjon

De aller fleste kundene våre mottar informasjon om kundeforhold og konti via mobilbank, nettbank, SMS og e-post. De fleste avtaler kan i dag signeres digitalt. Det arbeides kontinuerlig med å gjøre enda flere prosesser og kundeaktiviteter digitale, for å forenkle kommunikasjon med våre kunder samt redusere papirbruk og negativ påvirkning på miljøet.

3.10.4 Ekstern kommunikasjon

Gjennom vår kommunikasjonsstrategi ønsker vi å bidra til en positiv samfunnsutvikling og grønn omstilling. Vi søker å fremme endringer og tiltak som har betydelig positiv effekt på natur og miljø. Det er viktig for oss at vi er faktaorienterte i vår kommunikasjon, og ikke markedsfører små og ubetydelige endringer som store og viktige i det grønne skiftet. Vi har derfor signert Grønnvaskingsplakaten og har et aktivt forhold til plakaten i vårt kommunikasjonsarbeid.

3.12 Lokalt engasjement

Å være en ansvarlig bank innebærer at vi skal unngå å gjøre skade på miljøet og samfunnet rundt oss. For Den Gule Banken, Sandnes Sparebank handler det vel så mye om å være en aktør som bidrar positivt til samfunnet. Dette gjør vi blant annet ved å gi tilbake til lokalsamfunnet. Banken har sitt geografiske nedslagsfelt i Rogaland.

Helt siden Den Gule Banken, Sandnes Sparebank ble stiftet i 1875, har videreutvikling av lokalsamfunnet vært en del av bankens virksomhet. Hvert år deler vi ut flere millioner kroner, som små og store prosjekter får gleden av. Vi ønsker å bidra til et samfunn med flere engasjerte og

ansvarsbevisste mennesker, og støtter særlig prosjekter som skaper glede og samhørighet, involverer frivillige og som gir et positivt bidrag til barn, unge og eldre. Se sandnes-sparebank.no/gavefond for mer informasjon bankens gavefond.

Flere av søknadene gavefondet hittil har gitt tilskudd til, har et formål om å bidra til å bekjempe klima og miljø-utfordringene. For å sikre ytterligere fokus på bærekraftig lokalsamfunn, vil vi årlig øremerke minimum 10 % av gavefondsmidler til grønne formål, hvor vi ønsker å ha et spesielt fokus på formål som bidrar til FN's bærekraftsmål nummer 13; Stoppe klimaendringene.

4. Våre krav til bedriftskunder og egne ansvarlige investeringer

4.1 Innledning

Bankens primære forretningsmodell er utlån til privatpersoner, samt små og mellomstore bedrifter.

Gjennom vår finansieringsvirksomhet er banken i en posisjon hvor vi har påvirkningskraft på selskaper og kredittkunders styring av egen virksomhet. Vi er bevisst denne rollen, og disse retningslinjene beskriver hvordan banken arbeider for å overføre våre prinsipper, holdninger og verdier til kundene. Vi ønsker å bruke posisjonen vi har til å påvirke dem til å kontinuerlig arbeide med etikk og bærekraft.

For å oppnå dette er banken oppmerksomme på forhold utover det rent finansielle når vi foretar investeringer eller innvilger lån til bedriftskunder. Miljøbevissthet, samfunnsengasjement og selskapsstyring er viktig for oss.

Mer informasjon om hvilke konkrete krav og forventninger vi har, og hvordan vi sikrer at kundene og investeringsobjektene etterlever dette, beskrives i det følgende.

4.2 Overordnet om innvilgelse av kreditt til våre kunder

Vi låner i all hovedsak ut penger til selskaper med hovedkontor i Norge. Selskapene er dermed underlagt norsk lov, og en god del av minstekravene vi stiller til våre kunder er i henhold til regelverket. Den norske lovgivningen er ofte på linje med, eller strengere enn, internasjonale konvensjoner og

initiativer. Vi etterstreber at selskapene vi yter kreditt til eller investerer i etterlever norsk lov, arbeider i tråd med god forretningsskikk og respekterer anerkjente internasjonale konvensjoner og retningslinjer.

Alle nye bedriftskunder i banken signerer et egenerklæringsskjema hvor de forplikter seg til å etterleve våre krav. Eksisterende kunder signerer egenerklæringsskjemaet ved refinansiering av lån eller endring av kundeforhold. For det første erklærer de at de følger norsk lov og driver i henhold til god forretningsskikk. Selskapet bekrefter også at det er ansvarlig for å inneha eventuelle nødvendige konsesjoner og tillatelser for å utøve sin virksomhet. Vi stiller krav om å hindre korrupsjon, hvitvasking, svart arbeid, bestikkelser, trakassering og diskriminering. Videre forplikter de seg til å betale all skyldig skatt, sikre arbeiderrettigheter og menneskerettigheter, slik de er beskrevet i FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter, og å ha et bevisst forhold til miljøet. Tilsvarende krav forventer vi at våre bedriftskunder har til sine kunder og leverandører.

Håndtering av ESG-forhold står sentralt i kredittvurderingen. ESG står for «environmental, social og governance». Dette er forhold som blant annet innebærer å vurdere menneskerettigheter, arbeiderrettigheter, korrupsjon, eierstyring, åpenhet og miljø – og klimapåvirkning. En vurdering av ESG-forhold skal foretas som en integrert del av den totale kredittvurderingen knyttet til en søknad om finansiering. Dette skal vurderes på lik linje som andre risikodrivere, og tillegges vekt i spørsmålet om kreditt skal innvilges. Vurdering av ESG-forhold og ytterligere krav til kunder er integrert i bankens kredittpolicy, kredittstrategi og arbeidsprosesser.

Den Gule Banken, Sandnes Sparebank er spesielt oppmerksomme på selskaper som er definert for å ha generelt høyere risiko i relasjon til ESG. Det samme gjelder selskaper hvor det er indikasjoner på at det foreligger enkelte forhold som bør undersøkes nærmere. Da innhenter vi informasjon og dokumentasjon fra kunden for å sikre at våre krav blir etterlevd. Aktuelle sanksjonsmuligheter ved avvik kan være å lage en oppfølgingsplan for kunden for å få på plass tiltak eller sette krav ved låneopptak. Vi kan også beslutte å ikke fornye eller forlenge eksisterende lån.

Vi sørger i tillegg for en grundigere vurdering og kontroll av selskaper som er involvert i bransjer som berører våre krav til etikk og bærekraft, og bransjer hvor det er kjent at risikoen for brudd på våre prinsipper forekommer i større grad enn ellers.

4.3 Overordnet om bankens investeringsstrategi

4.3.1 Bankens likviditetsportefølje

Deler av vår balanse er bankens tilgjengelige likviditet. For å oppnå best mulig risikojustert avkastning på denne, investeres midlene i obligasjonsmarkedet. Treasury-avdelingen er ansvarlig for forvaltningen av bankens overskuddslikviditet, i henhold til regulatoriske retningslinjer.

Vi har strenge krav til hvilke selskaper det kan investeres i. Kravene fremgår av bankens finansstrategi og likviditetsstrategi. Norges Banks regler for sikkerhetsstillelse er også i stor grad styrende for hva vi kan investere i. De godtar blant annet ikke aksjer eller aksjefond som sikkerhet. I all hovedsak investerer banken i norske kommuner og finansinstitusjoner. I tillegg er det et fåtalls investeringer i europeiske stater og kommuner. Dette er store og seriøse aktører som er underlagt strenge restriksjoner.

4.3.2 Bankens øvrige investeringer

Banken har en liten investeringsportefølje. Vår investeringsstrategi gir tydelige retningslinjer for hvilke eierposter vi skal ha. For eksempel er det utenkelig at banken vil investere i selskaper som Etikkrådet for Statens pensjonsfond (SPU) fraråder. Våre investeringer følger i tillegg de kravene hensatt i dette dokumentet. Den største andelen av bankens eierposter er av strategisk karakter, som eierskap i Eika. Henviser til årsrapport og noteopplysninger for nærmere detaljer.

I spesielle tilfeller kan vi som bank havne i en situasjon hvor vi tiltrer pant i selskaper som vi ellers ikke ville investert i. Da sørger vi for å ha en tett oppfølging, og vi bruker eierposisjonen aktivt for å påvirke selskapet til å etterleve bankens retningslinjer knyttet til ESG-forhold. Deretter legges det en plan for avvikling av eierposisjonen.

Ansvaret for eierstyring i banken ligger hos styret, selv om den daglige utøvelsen og forvaltningen er delegert til bankens treasury-avdeling. Våre eierposisjoner blir fulgt opp og gjennomgått av styret hvert halvår. Vi utøver aktivt eierskap. Virkemidlene vi benytter inkluderer representasjon i styret, stemmegivning og eventuelt å fremme aksjonærforslag på generalforsamlinger, samt dialog med selskapets styre og ledelse. Vi foretar fortløpende vurderinger av eksisterende investeringsportefølje for å sikre at disse er i henhold til bankens etiske regelverk og investeringsstrategi. Dersom det er indikasjoner på brudd, opprettes dialog med virksomheten for å oppfordre den til å rette opp i kritikkverdige forhold. Eierposten vil avvikles dersom virksomheten ikke viser vilje og evne til å endre adferd over tid.

I det følgende vil vi tydeliggjøre hvilke krav vi stiller til kredittkunder, og selv etterlever ved egne investeringer, hva gjelder særskilte standarder og bransjer.

4.4 Sektoroverskridende krav og forventninger

4.4.1 Arbeidstakerrettigheter og likestilling

Den Gule Banken, Sandnes Sparebank er opptatt av at arbeidstakernes rettigheter blir respektert og ivaretatt hos de selskapene vi yter kreditt eller investerer i. Bedriftene forventes å ha et tydelig styringssystem for å overvåke og ved behov korrigere etterlevelse av arbeidsrettslige normer. Banken skal ikke involvere seg i selskaper som ikke aksepterer ILO-erklæringen om grunnleggende prinsipper og rettigheter på arbeidsplassen. I forlengelsen av dette skal selskapene integrere kriterier om arbeidstakernes rettigheter i sin innkjøps- og driftspolitik.

Organisasjonsfriheten er en av individets fire grunnleggende friheter. I arbeidslivssammenheng er organisasjonsfriheten og retten til å føre kollektive forhandlinger viktig. Det forventes at selskapene respekterer og anerkjenner dette. Ved klager eller lignende fra ansatte tar vi det som en selvfølge at selskapene håndterer og løser dette gjennom en ansvarlig og ryddig prosess. I første rekke i samhandling med tillitsvalgt.

Alle former for tvangsarbeid og annet påtvunget arbeid, aksepteres ikke. Det samme gjelder barnarbeid. Barns rettigheter skal være et tema som selskapene vi finansierer eller investerer i er opptatt av.

Selskapene skal ha nulltoleranse for alle former for diskriminering, herunder blant annet verbal, fysisk og seksuelle trakassering. De skal også ha økt fokus på å respektere kvinners rettigheter, og særlig arbeide for likestilling mellom kvinner og menn. Vi forventer at selskapene jobber aktivt for og har gode systemer for å sikre likelønn og hindre forskjellsbehandling, både for eksisterende ansatte og i rekrutteringsprosess.

De ansatte skal lønnes slik at de kan leve et normalt liv hvor familiens behov dekkes, og selskapene må sikre en øvre grense for arbeidstid. Helse, miljø og sikkerhet er viktig, og det forventes at selskapene har solide retningslinjer som ivaretar dette.

Det er alminnelig kjent at migrantarbeidere ofte har manglende rettigheter og dårlige lønnsforhold. Banken krever at alle selskaper sørger for likebehandling, og at disse arbeiderne gis samme arbeidsvilkår som andre arbeidere. Det samme gjelder sårbare arbeidstakere som flyktninger.

4.4.2 Urbefolkning

Et fellestrekk for mange urfolk er at deres kultur og rettigheter har blitt, og fremdeles blir, forsøkt undertrykt fra flere hold i samfunnet. Den Gule Banken, Sandnes Sparebank vil sikre og ivareta rettighetene til urfolk og lokalbefolkningen på best mulig måte. Vi skal ikke investere i eller finansiere selskaper som ikke forebygger konflikter om landrettigheter, og som erverver naturressurser uten samråd med lokalsamfunnet og de involverte landbrukene. Samtykke skal innhentes i tilfeller hvor urbefolkningen blir berørt av selskapets virksomhet. Det samme gjelder andre brukere av det aktuelle området hvor selskapet ønsker å drive virksomhet.

4.4.3 Skatt

Det norske velferdssamfunnet blir i stor grad finansiert av skatt og avgifter. Den Gule Banken, Sandnes Sparebank vil aldri tilrettelegge eller gi råd til selskaper rundt skatteflukt, og krever det samme av kunder vi yter kreditt til eller investerer i.

For kundene det gjelder, forventer vi at store multinasjonale selskaper som har virksomhet i flere land foretar land-for-land-rapportering av inntekter, overskudd, normalårsverk, offentlige subsidier og innbetalte skatter og avgifter (f.eks. kildeskatt, konsesjonsavgifter og selskapskatt). Videre at disse offentliggjør en bærekraftsrapport som er i henhold til GRI - standarder.

Banken vil ikke investere i selskaper eller gi kreditt til kunder som organiserer sin virksomhet i skatteparadis, eller som ikke rapporterer sin virksomhet i ethvert land hvor de opererer.

Videre forventer vi at de er åpne om sine eierstrukturer, at de organiserer sin virksomhet på en slik måte at de gjenspeiler reell produksjon/verdiskapning, og ikke utnytter smutthull i lovverket for å unngå beskatning ved bruk av skatteparadis. Banken krever at selskapenes arbeidspolitikk vedrørende innkjøp og drift har klare kriterier knyttet til skatt. Det innebærer også at selskapene har prosedyrer for iverksettelse av tiltak ved mistanke om at ansatte eller leverandører har gjort seg skyldige i tilrettelegging av skatteunndragelse.

Dersom banken oppdager at en eksisterende kunde eller et selskap vi har investert i driver med skatteunndragelser, vil vi arbeide aktivt for å avvikle kundeforholdet.

4.4.4 Korrupsjon

Som beskrevet under del 3, har Den Gule Banken, Sandnes Sparebank nulltoleranse for korrupsjon. Det gjelder både innad i organisasjonen, hos bankens kunder, i selskaper banken investerer i, hos våre fondsleverandører og hos leverandører til bankens egne innkjøp. I forlengelsen av dette krever banken at selskapene har en arbeidspolitikk for innkjøp og øvrig drift med klare kriterier knyttet til korrupsjon.

Vi stiller krav til at de selskapene vi investerer i, og større selskaper vi låner penger til, har etablerte styringssystemer som utløser strakstiltak ved mistanke om korrupsjon, internt eller hos leverandører. Selskapene må ha et bevisst forhold til korrupsjon, og medarbeiderne som arbeider der må være i stand til å identifisere korrupsjon og vite hvordan det skal håndteres. Dersom selskapet er delaktig i lobbyvirksomhet, skal dette rapporteres.

Videre krever banken at selskapene har offentlig tilgjengelig informasjon om hvem som er selskapets reelle eier(e). Det innebærer at både fullt navn, fødselsdato, nasjonalitet, bostedsland, antall aksjer i hver kategori og eventuell eier- eller kontrollandel er offentlig.

4.5 Krav og forventninger til selskaper som opererer innenfor særskilte bransjer

4.5.1 Våpen, tobakk og pornografi

For Den Gule Banken, Sandnes Sparebank er deler av våpenindustrien å anse som et brudd på våre etiske normer. Med det mener vi ikke fritidsaktiviteter som jakt og våpenklubber i Norge, men kontroversiell og uakseptabel våpenindustri, som er nærmere beskrevet i det følgende.

Gjennom våpenhandel forekommer det korrupsjon og alvorlige menneskerettighetsbrudd. Våre kredittkunder og selskapene vi investerer i, skal ta avstand fra produksjon, handel og/eller vedlikehold av; atomvåpen generelt og til land som ikke har ratifisert Ikkespredningsavtalen, biologiske våpen, kjemiske våpen, dødelige autonome våpen, klasevåpen eller antipersonellminer. Det samme gjelder viktige komponenter til forannevnte våpen. Eksport av våpen til områder hvor det foregår krenkelser av menneskerettighetene er uakseptabelt. Profitt fra våpensalg skal heller ikke skje på bekostning av primærbehovet til innbyggerne.

Forsyning av våpen, våpensystemer, militære transportsystemer eller annet militært materiell aksepteres ikke til land som er omfattet av våpenembargoer vedtatt av FN eller annen multilateral våpenembargo, blir brukt til å begå alvorlige menneskerettighetsbrudd og brudd på humanitære regler, eller til land hvor det forekommer alvorlige brudd på menneskerettighetene. Det samme gjelder konfliktområder eller krigssoner - med mindre FNs Sikkerhetsråd har vedtatt en resolusjon, områder hvor det er høy grad av korrupsjon, er mislykkede eller sårbare stater, og der hvor landet bruker en uforholdsmessig stor del av statsbudsjettet på våpenkjøp. Varer som er primært for militære formål, men som også kan brukes som sivile produkter, skal betraktes som militære varer når de har et ikke-sivilt formål.

Den Gule Banken, Sandnes Sparebank skal heller ikke yte kreditt eller investere i selskaper som har en betydelig andel av sin virksomhet innen tobakk, pornografi eller spillvirksomhet. Disse industriene strider med bankens etiske prinsipper og holdninger.

4.5.2 Skogbruk

Skogsindustrien medfører inngrep i naturen. Disse inngrepene fører til negative konsekvenser for klima og biologisk mangfold. Vi er opptatt av lokalsamfunnets klimaforhold og urbefolkningens rettigheter. Derfor skal all skogbruk skje med respekt for disse, og kun etter samråd og samtykke. Særlig er det viktig å ivareta urbefolkningens tilgang til beiteområder, forflytting av dyr og tilgang til rene vannkilder.

Den Gule Banken, Sandnes Sparebank forventer at selskapene arbeider for bærekraftig utnyttning av ressurser. Det innebærer at det i hele forsyningskjeden kun skal anvendes lovlig avvirket og solgt tømmer og oppfylle FSC COC sertifisering. Videre forventes det at selskaper som driver innen skogbruk og tømmer eller i forsynings- og produksjonskjeden, er sertifisert etter FSC sine krav eller at de aktivt jobber med å oppfylle disse, samt rapporterer sine avtrykk i skogen i henhold til Forest Footprint Disclosure. På områder hvor konserveringsverdien er høy, må negativ innvirkning forebygges. Noen skogsområder anses, etter en HCV-vurdering, for å ha høy verneverdi. Selskapene må forebygge negative konsekvenser på slike områder. Tremasse- og papirfabrikker begrenser bruken av kjemikalier og forurensningen av jordsmonn, vann og luft ved å bruke de beste tilgjengelige teknikker.

Skogsområdene representerer store deler av det totale karbonkretsløpet på jorden. Norges areal består av omtrent 40 % skog som lagrer CO₂. Global oppvarming og den stadig økende gjennomsnittlige temperaturen på jorda, er et stort klimaproblem som samtlige aktører i samfunnet må ta eierskap i. Når skog blir hogget ned, frigjøres det store mengder med CO₂ ut i atmosfæren. Avskoging må derfor skje med varsomhet, og vi krever at alle selskaper innenfor bransjen hindrer negative innvirkninger på global oppvarming ved å være forsiktige med avskoging av skogsområder med høy

karbonlagringsevne. Selskapene skal integrere sosiale, økonomiske og miljømessige kriterier i sin innkjøps- og driftspolitik.

4.5.3 Biomateriale – og energiproduksjon

Jorden utsettes for omfattende menneskeskapt klimaendring. Dette er en stor utfordring som samfunnet må løse i årene fremover, og fokuset rundt dette blir stadig større. Ekstremvær, naturkatastrofer og tørke vil i stadig økende grad fortsette å prege hverdagslivet til store deler av jordens befolkning.

Alle typer vanninfrastrukturprosjekter og bygging av demninger skal være i samsvar med de 7 prinsippene som er fastsatt av World Commission on Dams. Produksjon av biomaterialer skal skje etter de 12 prinsippene fastsatt av Roundtable on Sustainable Biomaterials. Myr- og torvområder binder CO₂. Når disse områdene blir oppdyrket, er konsekvensen at mengder med CO₂ blir frigjort. Banken aksepterer derfor ikke at selskaper vi yter kreditt til eller investerer i, driver med oppdyrking av myr- og torvområder med høy karbonlagringsevne.

Energiproduksjon er samlebetegnelsen på flere ulike kilder til energi. Blant disse finner man for eksempel kullkraft, atomkraft, vannkraft, vindkraft, solkraft, bølgekraft og bioenergi. De fornybare energikildene er i mye større grad bærekraftige og miljøvennlige. Fossile energikilder, som olje og gass, er en vesentlig faktor som har bidratt til den negative påvirkningen på klimaet.

Dagens investeringer vil få betydning for klimapåvirkningene i fremtiden. Miljøhensyn og etiske prinsipper er derfor en integrert del av beslutningsgrunnlaget for hvilke kunder vi ønsker å finansiere eller investere i. I takt med det grønne skiftet, er vi positive til å finansiere selskaper som er involvert i produksjon av fornybar energi. Vi fremmer produksjon og forbruk av fornybar energi, blant annet gjennom våre grønne utlånsprodukter til landbruk og energieffektive boliger. Vi setter årlige mål for finansiering av fornybar energi, hovedsakelig solcelledrevet energiproduksjon i landbruksvirksomhet. Banken finansierer imidlertid ikke storskala vannkraftproduksjon.

Som en bevisst bank har vi tatt et standpunkt om å ikke finansiere eller investere i kullbasert kraftproduksjon og kullutvinning. Videre har vi nedtegnet i våre policydokumenter at finansiering av og investering i kraftproduksjon basert på fossilt brensel og olje- og gassutvinning, skal utgjøre maksimalt 3 % av vår utlån- og investeringsportefølje. Banken finansierer ikke ny olje- og gassleting og -utvinning. Det samme gjelder for bygging av nye olje- og gassrørledninger.

Den Gule Banken, Sandnes Sparebank aksepterer ikke energiproduksjon basert på kullkraft og atomkraft. Det samme gjelder utvinning av kull, tjæresand, oljeskifer, drivstoff fra flytende kull og utvinning av skifer-gass. Selv om kjernekraft, for eksempel atomkraft, slipper ut minimalt med klimagasser, er denne typen kraftproduksjon til gjengjeld forbundet med en høy risiko i relasjon til forsvarlig håndtering av radioaktivt avfall og fatale ulykker. Vi forventer at bedriftene følger de frivillige prinsippene om sikkerhet og menneskerettigheter for å sikre fysiske arbeidsforhold og beskytte sine ansatte.

På et prinsipielt og overordnet nivå, mener banken at utvinning av olje og gass kun skal skje dersom den ikke bidrar til krenkelse av menneskerettighetene. De skal også betale skyldig skatt i alle land hvor de driver virksomhet. De skal kunne godtgjøre at virksomheten ikke bryter rettighetene dersom selskapet opererer i ustabile og konfliktrammede områder. De skal også ha prosedyrer for håndtering av negative konsekvenser dersom de har medvirket til krenkelse av menneskerettighetene.

Videre forventer vi at selskapene alltid tar i bruk de beste tilgjengelige teknikker for å redusere faren for ulykker, og har klar en beredskapsplan. Når et selskap skal planlegge et nytt prosjekt, skal hensyn til konsekvenser for miljø og helse av demontering av produksjonsfasiliteter tas i betraktning, særlig for boreplattformer til havs. Vi anser det uakseptabelt at selskapene opererer i områder hvor miljøkonsekvensene forårsaket av en ulykke vil være uhåndterbare. Det samme gjelder områder med stor vannmangel, særlig når driften vil være i konflikt med lokalsamfunnets behov.

Utvinning av olje og gass medfører en del avfall, spesielt i form av etterforbrenning for å bli kvitt overskudd fra utvinningen. Det er viktig at selskapene behandler avfallet på en forsvarlig måte, og reduserer denne typen avfall i størst mulig grad. Slikt avfall kan være svært skadelig for både naturen og dyrene. Under demontering av produksjonsfasiliteter er det viktig at konsekvensene for miljø og helse blir tatt hensyn til. I den grad selskapene foretar seismiske undersøkelser, skal innvirkningen på sjøpattedyr være så liten som mulig.

På et prinsipielt grunnlag anser vi boring etter olje og gass i arktiske farvann som uakseptabelt.

Miljøproblematikken er en utfordring alle må ta ansvar for. Vi forventer at våre kunder og investeringsobjekter er aktive i denne kampen. Det er uakseptabelt at selskapene vi er involvert i deltar i lobbyvirksomhet med mål om å svekke klimapolitikken.

4.5.4 Områder med stor vannmangel

Vannmangel er et stort problem i enkelte deler av verden. Mange mennesker har ikke daglig tilgang på rent drikkevann. Av etiske grunner finansierer og investerer vi ikke i selskaper som opererer i områder med vannmangel. Det er også uaktuelt at våre eksisterende kunder og selskaper vi har investert i, starter opp ny virksomhet i slike områder.

Det samme gjelder når virksomheten vil komme i konflikt med lokalsamfunnets vannbehov. På generelt grunnlag forventer vi at selskapene som opererer i områder med vannknapphet har ordninger for å utrede konsekvensene om vannmangel, har avbøtende tiltak og forebygger disse, og bruker så lite vann som mulig. Det samme gjelder når etableringen ville kommet i konflikt med retten til vanntilgang for lokalbefolkningen. Selskapene skal også forebygge vannforurensning.

4.5.5 Matproduksjon og biologisk mangfold

Etterspørsel etter jordbruksprodukter er stor. Dette medfører en rekke konsekvenser og utfordringer for miljø og klima. Matproduksjon som er basert på bærekraftig bruk av ressurser er avgjørende for matsikkerheten og fremtiden. Som bank spiller man en viktig rolle i jordbruksindustrien gjennom de investeringene vi foretar og kreditten vi yter til våre kunder. Vi er opptatt av at selskapene er med på å sikre en bærekraftig og klimavennlig industri, samt sikrer at dyrenes velferd er ivaretatt. Dyr har grunnleggende behov som må dekkes for at velferden skal være godt ivaretatt.

Den Gule Banken, Sandnes Sparebank krever at selskapene respekterer de fem friheter for husdyr (Five Freedoms), og at dyretransport skal gjennomføres etter gjeldende standarder for beste praksis. Videre skal svært trange leveforhold i bur, bås og binger ikke forekomme.

Vi ber våre kunder og selskaper vi investerer i om å etterstrebe kvalitet innen kjøtt og produksjon, slik at retten til tilstrekkelig og fullgod mat er ivaretatt. Et økende medisinsk problem i dag er at bruken av antibiotika i matproduserende dyr fører til antibiotikaresistente bakterier. Derfor forutsetter vi at selskapene er restriktive med bruk av antimikrobielle legemidler i matproduserende dyr.

Jordbruk fører til skadelige stoffer som svevestøv, nitrogenoksid og ammoniakk. Vi anmoder våre kunder om å redusere disse utslippene. Selskapene må også begrense bruken av plantevernmidler, og kun bruke slike midler når det er høyst nødvendig og forsvarlig.

Myr- og torvområder binder CO₂. Når disse områdene blir oppdyrket, er konsekvensen at mengder med CO₂ blir frigjort. Banken aksepterer derfor ikke at selskaper vi yter kreditt til eller investerer i, driver med oppdyrking av myr- og torvområder med høy karbonlagringsevne.

Banken krever at våre kunder og selskaper vi investerer i ikke foretar handel med truede plante- og dyrearter som ikke er i henhold til CITES-konvensjonen, og er på CITES-listene. Norge har vært medlem av konvensjonen i en årrekke, og vi krever at selskapene arbeider i henhold til de forbud og restriksjoner som i den forbindelse er gjeldende rett i Norge.

Vi forventer at våre kunder og selskaper foretar en miljøkonvensjonsvurdering inkludert på biologisk mangfold hvor det er relevant, i tråd med anbefalinger i GRI eller andre tilsvarende veiledninger. Videre forventer vi at våre kunder og selskaper gjør sitt ytterste for å forhindre innføring av uønskede fremmede arter i økosystemet, for å forhindre negativt påvirkning på opprettholdelse av artsmangfold og balanse.

Selskapenes innkjøps- og driftspolitikker skal ivareta hensynet til naturvern og biologisk mangfold, samt integrere sosiale, økonomiske og miljømessige kriterier.

4.5.6 Genteknologi

Innenfor landbruk og matproduksjon blir genteknologi ofte brukt til å endre DNA til planter og lignende. Den Gule Banken, Sandnes Sparebank har en restriktiv holdning til genetisk modifiserte organismer i matvareproduksjon, og oppfordrer til reduksjon av andelen råvarer i landbruket som er basert på dette. All genteknologi i matproduksjon skal derfor skje i henhold til kravene i FN-konvensjonen om biologisk mangfold, Bonn-retningslinjene og Nagoya-protokollen. Produksjon og handel skal oppfylle kravene i Cartagena-protokollen.

4.5.7 Gruvedrift

Gruvedrift har skapt mange arbeidsplasser opp gjennom tidene, men har samtidig ført til omfattende inngrep i naturen, høy forurensning og ulykker for gruvearbeidere. Det er en grunnleggende forutsetning at næringen minimerer inngrepene i størst mulig grad. Den Gule Banken, Sandnes Sparebank har et bevisst forhold til dette, og krever at selskaper som driver innenfor næringen er bærekraftige.

Særlig viktig er det at selskapene ikke driver virksomhet på steder hvor miljømessige konsekvenser av en ulykke vil være uhåndterbare. Vi forventer at selskapene alltid tar i bruk de beste tilgjengelige teknikker for å redusere faren for ulykker, og har en beredskapsplan klar. Ei heller investerer banken eller yter kreditt til kunder som deponerer gruveavfall i elver eller på havbunnen.

Banken aksepterer ikke utvinning eller handel med konfliktmineraler, utvinning av uran, asbest, termisk kull og metallurgisk kull. Det samme gjelder fjelltoppfjerning med henblikk på mineralutvinning. Åpen gruvedrift med tjæresand aksepteres heller ikke. Vi tar også avstand fra etablering av nye kullgruver.

Det stilles krav om at selskapene er sertifisert i henhold til kriteriene i sertifiseringsordningene for visse mineraltyper, og at de arbeider med relevante standarder og initiativer for visse mineraler.

Ved gruvedrift kan arbeidsforholdene være utfordrende. De ansatte skal ha gode og trygge arbeidsforhold hvor risikoen for helsen er lav. Selskaper som driver virksomhet i konfliktrammede områder eller områder som er underlagt svak styring, skal bare forekomme dersom de kan dokumentere at de ikke er medskyldige i brudd på menneskerettighetene. Vi forventer at bedriftene følger de frivillige prinsippene om sikkerhet og menneskerettigheter.

Avrenning og miljøskadelig avfall skal håndteres på en forsvarlig måte, og mengden avfall bør reduseres i så stor grad som mulig. Når en gruve stenges ned, skal selskapene ha planer for ivaretagelse av miljø og helse, samt sørge for tilbakeføring av natur. Vi forventer at selskapene har implementert en tilstrekkelig risikostyring, samt har en målsetning om null avvik knyttet til håndtering av denne type avfall.

4.6 Etterlevelse

For at våre prinsipper og retningslinjer blir etterlevd i praksis, sørger vi for å ha gode rutiner som fanger opp forhold som anses utilfredsstillende. Gjennom egenerklæringskjemaet plikter våre bedriftskunder seg til å underrette banken dersom det forekommer brudd på de krav vi stiller i skjemaet. Dersom det fremkommer forhold av betydning her, vil banken sørge for å opprette dialog med kunden.

På generelt grunnlag har vi ekstra oppmerksomhet rundt selskaper som driver innenfor særskilte bransjer, eller der hvor sektoroverskridende krav ofte er satt under press.

Vi arbeider alltid for å ha en tett dialog og oppfølging med våre bedriftskunder. Det er flere grunner til det. Vi ønsker for det første å være en bank som er tilstede, og som kjenner kundene våre. Våre dyktige rådgivere ønsker å være gode sparringspartnere, og hjelpe til med å finne løsninger tilpasset den enkelte kundes behov. For det andre har vi tett dialog med bedriftskundene for å sikre at de arbeider i henhold til våre krav og retningslinjer.

Dersom selskapet ikke gjennomfører tiltak for å innrette seg etter våre prinsipper og retningslinjer, vil vi sterkt anmode om at det igangsettes tiltak og opplyse om konsekvensene dersom dette ikke skjer. Hvis selskapet fortsetter å bryte våre krav, vil det kunne medføre at vi starter prosessen mot å avvikle kundeforholdet eller beslutter å selge vår eierposisjon i selskapet.

5. Våre krav til fondsleverandører

5.1 Innledning

Alle produkter Den Gule Banken, Sandnes Sparebank tilbyr skal oppfylle våre krav til samfunnsansvar, bærekraft, god forretningsskikk, etikk og åpenhet. Vi tilbyr forvaltning av fondsprodukter via eksterne leverandører av fond. Leverandørkjeden av fondsprodukter kan oppsummeres slik:

Vi skal ta ansvar for å etterleve en høy etisk standard i alle våre beslutninger på tvers av banken. Å ta ansvar handler på kundesiden om hvilke selskaper vi ønsker å inngå et kundeforhold med. På investerings- og fondsforvaltningssiden handler det om å avstå fra å investere i selskaper som er delaktige i handlinger som er i strid våre retningslinjer og verdier.

Som distributør er vi i en posisjon hvor vi kan sette krav og påvirke hvordan våre fondsforvaltere investerer. Det gjøres blant annet gjennom forhandlingsmakten vi innehar overfor fondsleverandørene, og videre gjennom å påvirke dem til å følge opp eierposisjonene de har i ulike selskaper.

Formålet med retningslinjene som er beskrevet under her, er å sikre at våre fondsleverandører forvalter investeringsprodukter på en måte som er i samsvar med verdigrunnet i Den Gule Banken, Sandnes Sparebank. Vi arbeider tett med våre fondsforvaltere hva gjelder ansvarlige investeringer for våre kunder, og retningslinjene skal sikre at banken ikke medvirker til krenkelser av menneske- og

arbeidstakerrettigheter, korrupsjon, alvorlig miljøskade og andre uetiske handlinger. Vi krever at våre fondsleverandører har fokus på dette, og arbeider aktivt for å oppfylle våre krav.

Se også Eika Kapitalforvaltning's etiske retningslinjer for utfyllende informasjon:

https://eika.no/spare/fondssparing/etiske_retningslinjer

5.2 Overordnet om dokumentasjon og etterlevelse

Vi forventer at våre fondsleverandører har utfyllende dokumentasjon som viser hvordan de arbeider med bærekraft og ESG-forhold. Det innebærer å vurdere menneskerettigheter, arbeiderrettigheter, korrupsjonsrisiko, eierstyring, åpenhet og miljø- og klimapåvirkning. Banken forventer at fondsleverandørene foretar en vurdering av ESG-forhold som en integrert del av den totale vurderingen av potensielle investeringsobjekter. Dette skal vurderes på lik linje som finansielle faktorer, og kan være avgjørende for om en investering besluttes gjennomført eller ikke.

For å oppfylle kravene om hvordan de arbeider med ESG-forhold, vil blant annet screening av selskaper og selskapsoppfølging være aktuelle metoder for kartlegging. Inkludert i dette er dokumentasjon på at forvaltningsreglene følges, og at våre krav viser igjen i investeringsbeslutningene.

Vi krever at våre fondsleverandører har en eksklusjonsliste som er minst like streng som eksklusjonslisten til Statens pensjonsfond (SPU).

Fondsforvaltere kan ha stor påvirkningskraft på selskapene det investeres i. Påvirkningskraften utøves gjennom aktivt eierskap. Det innebærer at investoren anvender sin innflytelse over investeringsobjektet utover kjøp og salg, eksempelvis ved å aktivt følge opp og ha dialog med virksomhetene hva gjelder mål om forbedring av blant annet ESG-forhold. Å bruke stemmeretten på generalforsamlinger er også et ledd i aktivt eierskap. Den Gule Banken, Sandnes Sparebank forventer at våre fondsleverandører tar aktivt eierskap i selskapene de investerer i.

Ved eksisterende eierposisjoner forventer banken at fondsleverandørene har en tydelig rutine for håndtering av brudd på ESG-forhold. Dette inkluderer at de gjennomfører screening eller andre tilsvarende virkemidler som sikrer at brudd på etikk, menneskerettigheter eller miljø fanges opp. Videre må det opprettes dialog med virksomheten for å oppfordre den til å rette opp i kritikkverdige forhold. Eierposten bør avvikles dersom virksomheten ikke viser vilje og evne til å endre adferd over tid.

5.3 Sektoroverskridende krav og forventninger

5.3.1 Menneskerettighetene og øvrige internasjonale initiativer

Den Gule Banken, Sandnes Sparebank opererer i henhold til norsk lov, men vi har i tillegg valgt å innrette oss etter en rekke internasjonalt anerkjente prinsipper og initiativer som omhandler bærekraft og samfunnsansvar. Menneskerettighetene er i denne sammenheng helt grunnleggende. Vi arbeider for å sikre at de blir respektert i samtlige ledd av vår virksomhet.

Vi forventer at våre fondsleverandører og selskapene de investerer i:

- Respekterer Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen.
- Respekterer alle menneskerettigheter slik de er beskrevet i De forente nasjoners veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter.
- Støtter prinsippene i UN Global Compact. Prinsippene dekker i hovedsak menneskerettighetene, arbeiderrettigheter, miljø og antikorrupsjon.
- Arbeider aktivt for å fremme de 6 prinsippene som er omfattet av FNs prinsipper for ansvarlige investeringer (FN PRI). De har blant sine mål å identifisere, fremme og realisere den beste miljø- og bærekraftspraksisen i finansbransjen.
- Forebygger negative konsekvenser på områder som er oppført på UNESCOs liste over verdensarvsteder. Det samme krever vi når det gjelder bestandene eller dyreartene som er oppført på IUCNs rødliste over truede arter.
- Forebygger negative innvirkninger på våtmarksområder som er vernet av Ramsar-konvensjonen.
- Forebygger negative konsekvenser på områdene som er vernet i Verdens naturvernunion kategori I-IV.
- Okkuperte områder er ofte utsatt for brudd på menneskerettighetene. Internasjonal humanitærrett skal overholdes, og ingen skal gi støtte til bosettinger eller økonomiske aktiviteter i okkuperte og konfliktutsatte områder. Virksomhet i konfliktrammede områder godtas ikke hvis dette forårsaker eller medvirker til brudd på menneskerettighetene.
- Ved fravær av lokal lovgivning skal selskapene følge internasjonalt anerkjente prinsipper for å sikre ivaretagelse av samfunnsansvar, bærekraft og etikk.

5.3.2 Arbeiderrettigheter

Arbeiderrettighetene er avgjørende for å sikre en god og trygg arbeidsplass for de ansatte. Like viktig som det er at ansatte i Den Gule Banken, Sandnes Sparebank har et godt arbeidsmiljø, er det at arbeidstakernes rettigheter blir respektert og ivaretatt i de selskapene vi er i kontakt med på tvers av hele vår virksomhet.

Våre fondsleverandører skal ikke involvere seg i selskaper som ikke aksepterer ILO-erklæringen om grunnleggende prinsipper og rettigheter på arbeidsplassen.

Organisasjonsfriheten er en av individets fire grunnleggende friheter. I arbeidslivssammenheng er organisasjonsfriheten og retten til å føre kollektive forhandlinger viktig. Det forventes at selskapene respekterer og anerkjenner dette. Tvangsarbeid og annet påtvunget arbeid, aksepteres ikke. Det samme gjelder alle former for diskriminering, barnearbeid og krenkelse av barns rettigheter mer generelt. De ansatte skal lønnes slik at de kan leve et normalt liv hvor familiens behov dekkes, og selskapene må sikre en øvre grense for arbeidstid. Helse, miljø og sikkerhet er avgjørende for et godt arbeidsliv, og det forventes at selskapene har solide retningslinjer som ivaretar dette.

5.3.3 Urbefolkning

Et fellestrekk for mange urfolk og deres historie er at kulturen og grunnleggende rettigheter har blitt, og fremdeles blir, forsøkt undertrykt fra flere hold i samfunnet. Vi vil ivareta rettighetene til urfolk og lokalbefolkningen på best mulig måte. Det er viktig at våre fondsleverandører ikke investerer i selskaper som ikke forebygger konflikter om landrettigheter, og som erverver naturressurser uten samråd med lokalsamfunnet.

5.3.4 Skatt

Skatteunndragelser og internasjonal skattekriminalitet er et stort problem. Den Gule Banken, Sandnes Sparebank vil aldri tilrettelegge eller gi råd til selskaper rundt skatteflukt, og krever det samme av våre fondsforvaltere.

Selskapene må være åpne om sine eierstrukturer, organisere virksomheten på en slik måte at de gjenspeiler reell produksjon og verdiskapning, samt ikke utnytte smutthull i lovverket for å unngå beskatning ved bruk av skatteparadis. Det innebærer også at selskapene har prosedyrer for

iverksettelse av tiltak ved mistanke om at ansatte eller leverandører har gjort seg skyldige i skatteunndragelse eller tilretteleggelse for det.

5.3.5 Korrupsjon

Den Gule Banken, Sandnes Sparebank har nulltoleranse for korrupsjon. Det gjelder både innad i organisasjonen, hos bankens kunder, selskaper banken investerer i, hos våre leverandører av fond og øvrige leverandører. Vi stiller krav til at våre fondsleverandører kun investerer i selskaper som har etablerte styringssystemer som utløser strakstiltak ved mistanke om korrupsjon, internt eller hos leverandører. Selskapene forventes å ha et bevisst forhold til korrupsjon, og medarbeiderne må være i stand til å identifisere korrupsjon og vite hvordan det skal håndteres.

5.4 Krav og forventninger til våre fondsleverandører ved investeringer i særskilte bransjer

5.4.1 Innledning

De temaene som er gjennomgått ovenfor er generelle og gjelder uavhengig av hvilke bransjer fondsforvalterne våre investerer innenfor. I tillegg til disse stiller vi også konkrete krav til investeringer i enkeltbransjer, og forventer at våre fondsleverandører arbeider i henhold til de kriteriene dersom de investerer innenfor disse bransjene.

5.4.2 Våpen og tobakk

For Den Gule Banken, Sandnes Sparebank er våpenindustrien å anse som et brudd på etiske normer, selv om bransjen er lovlig. Væpnede konflikter er en konstant trussel i store deler av verden. Gjennom våpenhandel forekommer det i tillegg korrupsjon og alvorlige menneskerettighetsbrudd. Våre fondsforvaltere skal ta aktivt avstand fra alle selskaper som driver med produksjon, handel og/eller vedlikehold av atomvåpen, biologiske våpen, kjemiske våpen, klasevåpen eller antipersonellminer.

Det samme gjelder produksjon, handel og/eller vedlikehold av viktige komponenter til forannevnte våpen. Eksport av våpen til områder hvor menneskerettighetene blir krenket er uakseptabelt. Profitt fra våpensalg skal heller ikke skje på bekostning av primærbehovet til innbyggerne.

Videre er tobakksindustrien og spillvirksomhet to industrier som er ekskludert fra de bransjene som våre fondsforvaltere investerer i. Disse industriene strider med bankens etiske prinsipper og verdier.

5.4.3 Skogbruk

Skogsindustrien innebærer at det skjer inngrep i naturen som fører til konsekvenser for klima og biologisk mangfold. Vi er opptatt av lokalsamfunnets klimaforhold og urbefolkningens rettigheter. Derfor er det viktig at all skogbruk eller skogsdrift skjer med respekt for miljøet, og kun etter samråd og samtykke fra de involverte. Særlig er det viktig å ivareta urbefolkningens tilgang til beiteområder, forflytning av dyr og tilgang til rene vannkilder.

Det forventes at våre fondsleverandører kun investerer i selskaper som arbeider for bærekraftig utnyttning av ressurser. I hele forsyningskjeden skal det kun anvendes lovlig avvirket og solgt tømmer. Videre forventes det at selskaper som driver innen skogbruk er sertifisert etter FSC sine krav, eller at de aktivt jobber med å oppfylle disse, samt rapporterer sine avtrykk i skogen i henhold til Forest Footprint Disclosure. På områder hvor konserveringsverdien er høy, må negativ innvirkning forebygges.

Skogsområdene representerer store deler av det totale karbonkretsløpet på jorden. Norges areal består av omtrent 40 % skog som lagrer CO₂. Global oppvarming og den stadig økende gjennomsnittlige temperaturen på jorda, er et stort klimaproblem som samtlige aktører i samfunnet må ta eierskap i. Når skog blir hogget ned, frigjøres det store mengder med CO₂ ut i atmosfæren. Avskoging må derfor skje med varsomhet.

5.4.4 Biomateriale - og energiproduksjon

Jordkloden utsettes for omfattende menneskeskapte klimaendringer. Dette er en stor utfordring som samfunnet må løse i årene fremover, og fokuset rundt dette blir stadig større. Ekstremvær, naturkatastrofer og tørke vil i økende grad fortsette å prege hverdagslivet til store deler av jordens befolkning. Det er viktig å tenke miljø i alle prosesser og beslutninger som tas. Miljøhensyn er en

integrrert del av beslutningsgrunnlaget i alle ledd i Den Gule Banken, Sandnes Sparebank, og det er viktig at dette også har fokus hos våre fondsleverandører.

Energiproduksjon er samlebetegnelsen på flere ulike kilder til energi. Blant disse finner man for eksempel kullkraft, atomkraft, vannkraft, vindkraft, solkraft, bølgekraft og bioenergi. De fornybare energikildene er i mye større grad bærekraftige og miljøvennlige.

Fossile energikilder er en vesentlig faktor som har bidratt til den negative påvirkningen på klimaet. Dagens investeringer vil få betydning for klimapåvirkningene i fremtiden. Som en bevisst bank har vi tatt et standpunkt om at våre fondsleverandører ikke skal investere i selskaper innenfor kullindustrien. Det innebærer både kullutvinning og kullbasert kraftproduksjon.

Videre skal våre fondsleverandører ha en øvre grense på 30 % av sine samlede investeringer innen kraftproduksjon basert på fossilt brensel og olje- og gassutvinning. Med andre ord skal våre fondsleverandører ikke ha mer enn 30 % av sine samlede investeringer i energiproduksjon basert på atomkraft, storskala vannkraft og kraftproduksjon basert på fossile brenslere. Det samme gjelder utvinning av tjæresand, oljeskifer, og utvinning av skifergass. Dette er i samsvar med Statens pensjonsfond utlands kriterier for utelukkelse av selskaper. Selv om kjernekraft slipper ut minimalt med klimagasser, er denne typen kraft til gjengjeld forbundet med en høy risiko i relasjon til forsvarlig håndtering av radioaktivt avfall og fatale ulykker.

For investeringer som er innenfor disse bransjene, krever vi at våre fondsforvaltere stiller enkelte krav til selskapene de investerer i. Utvinning av olje og gass skal kun skje dersom virksomheten ikke medfører krenkelse av menneskerettighetene. De bør godtgjøre at virksomheten ikke bryter disse rettighetene dersom selskapene opererer i ustabile og konfliktrammede områder. De bør også ha prosedyrer for håndtering av negative konsekvenser dersom de har medvirket til krenkelse av menneskerettighetene.

Det er viktig at selskapene alltid tar i bruk de beste tilgjengelige teknikker for å redusere faren for ulykker, og har klar en beredskapsplan. Selskapene må ikke operere i områder hvor miljøkonsekvensene forårsaket av en ulykke vil være uhåndterbare. Det samme gjelder områder med stor vannmangel, særlig når driften vil være i konflikt med lokalsamfunnets behov.

Utvinning av olje og gass medfører en del avfall, spesielt i form av etterforbrenning for å bli kvitt overskudd av utvinningen. Det er viktig at selskapene behandler avfallet på en forsvarlig måte og reduserer denne typen avfall i størst mulig grad. Slikt avfall kan være svært skadelig for naturen og dyrelivet. Under demontering av produksjonsfasiliteter, skal konsekvensene for miljø og helse bli

tatt hensyn til. I den grad selskapene foretar seismiske undersøkelser, skal innvirkningen på sjøpattedyr være så liten som mulig.

Alle typer vanninfrastrukturprosjekter og bygging av demninger bør være i samsvar med de 7 prinsippene som er fastsatt av World Commission on Dams. Produksjon av biomaterialer bør skje etter de 12 prinsippene fastsatt av Roundtable on Sustainable Biomaterials.

Miljøproblematikken er en utfordring som alle selskaper må ta ansvar for. Vi forventer at våre leverandører av fond tar eierskap i dette. I takt med det grønne skiftet, krever vi at våre fondsleverandører er positive til å investere i selskaper som er involvert i produksjon av fornybar energi. Vi oppfordrer alle selskaper til å slutte seg til internasjonale avtaler og initiativer som fremmer ren og fornybar energi. Det er viktig at selskapene vi er involvert i, gjennom våre fondsforvaltere, ikke deltar i lobbyvirksomhet med mål om å svekke klimapolitikken.

5.4.5 Områder med vannmangel

Vannmangel er et stort problem i enkelte deler av verden. Mange mennesker har ikke daglig tilgang på rent drikkevann. Vi forventer at våre fondsleverandører ikke investerer i selskaper som opererer i områder med vannmangel eller selskaper som ønsker å starte opp ny virksomhet i slike områder. Det samme gjelder når virksomheten vil komme i konflikt med lokalsamfunnets vannbehov. På generelt grunnlag forventer vi at selskaper som opererer i områder med vannknapphet har ordninger for å utrede konsekvensene om vannmangel og forebygge disse.

5.4.6 Matproduksjon og biologisk mangfold

Det er stor etterspørsel etter jordbruksprodukter i verden. Dette fører til en rekke konsekvenser og utfordringer for miljø og klima. Matproduksjon som er basert på bærekraftig bruk av ressurser er avgjørende for matsikkerheten og fremtiden. Som bank spiller man en viktig rolle i jordbruksindustrien gjennom de ansvarlige investeringene vi gjør for våre kunder. Vi er opptatt av at selskapene er med på å sikre en bærekraftig og klimavennlig industri, samt sikrer at dyrenes velferd er godt ivaretatt.

Det er viktig at selskapene som våre fondsleverandører investerer i respekterer de fem friheter for husdyr (Five Freedoms), og at dyretransport bør ikke overstige 8 timer. Videre skal svært trange leveforhold i bur, bås og bunge ikke forekomme.

Selskaper innen matproduksjon må etterstrebe kvalitet innen kjøtt og produksjon slik at retten til tilstrekkelig og fullgod mat er ivaretatt. Herunder forutsettes det at selskapene er restriktive hva gjelder bruk av antimikrobielle legemidler i matproduserende dyr.

Jordbruk fører til en del skadelige stoffer som svevestøv, nitrogenoksid og ammoniakk. Våre fondsleverandører bør anmode selskapene de investerer i om å redusere disse utslippene. I tillegg bør man også begrense bruken av plantevernmidler, og kun bruke slike midler når det er høyst nødvendig og forsvarlig.

5.4.7 Genteknologi

Innenfor landbruk og matvareproduksjon blir genteknologi ofte brukt til å endre DNA til planter og lignende. Den Gule Banken, Sandnes Sparebank har en restriktiv holdning til genetisk modifiserte organismer i matvareproduksjon, og oppfordrer til reduksjon av andelen råvarer i landbruket som er basert på dette. All genteknologi i matproduksjon skal derfor skje i henhold til kravene i FN-konvensjonen om biologisk mangfold, Bonn-retningslinjene og Nagoya-protokollen. Produksjon og handel bør oppfylle kravene i Cartagena-protokollen.

5.4.8 Gruvedrift

Gruvedrift har skapt mange arbeidsplasser opp gjennom tidene, men har samtidig ført til omfattende inngrep i og forurensning av naturen. Det er viktig at næringen minimerer inngrepene i størst mulig grad. Særlig viktig er det at selskapene ikke driver virksomhet på steder hvor de miljømessige konsekvensene av en ulykke vil være uhåndterbare. Ei heller skal det investeres i selskaper som deponerer gruveavfall i elver eller på havbunnen.

Utvinning eller handel med konfliktmineraler, uran, termisk kull og metallurgisk kull, aksepteres ikke. Det samme gjelder fjelltoppfjerning med henblikk på mineralutvinning. Vi tar også avstand fra etablering av nye kullgruver. Det stilles krav om at selskapene er sertifisert i henhold til kriteriene i sertifiseringsordningene for visse mineraltyper, og at de arbeider med relevante standarder og initiativer for disse.

Ved gruvedrift kan arbeidsforholdene være utfordrende og krevende. Det er viktig at de ansatte har gode og trygge arbeidsforhold hvor risikoen for liv og helse er minimal. Avrenning og miljøskadelig

avfall skal håndteres på en forsvarlig måte. Når en gruve stenges ned, skal selskapene ha planer for ivaretagelse av miljø og helse, samt sørge for tilbakeføring av natur.

5.5 Hvordan følge opp etterlevelse?

Den Gule Banken, Sandnes Sparebank har løpende dialog med vår fondsleverandør. Fondsleverandøren har kjennskap til vår policy for ansvarlige investeringer for våre kunder. Vi krever en årlig redegjørelse av deres arbeid knyttet til ESG-forhold, og hvordan de arbeider for å ivareta våre mål og forventninger.

ESG-vurdering skal foretas som en integrert del av en investeringsbeslutning på enkelt-selskapsnivå. Banken forbeholder seg retten til å få tilsendt dokumentasjon på slike vurderinger ved forespørsel. I tillegg vil vi foreta undersøkelser dersom det forekommer hendelser som indikerer brudd på våre retningslinjer knyttet til etikk, bærekraft og samfunnsansvar. I den forbindelse ber vi om dokumentasjon på hvilke tiltak fondsforvalterne har tatt for å følge opp hendelsen med den aktuelle virksomheten, og hva som er konsekvensen dersom det ikke skjer forbedring.

6. Innkjøp i Den Gule Banken, Sandnes Sparebank

6.1. Overordnet

Den Gule Banken, Sandnes Sparebank ønsker å bidra til en bærekraftig utvikling for miljø, mennesker og arts mangfold igjennom våre anskaffelser. Som et ledd i å utøve vår forretningsvirksomhet slik at den bidrar til et bærekraftig samfunn, er det viktig for oss at våre leverandører har et bevisst forhold til etterlevelse av menneskerettigheter, arbeidstakers rettigheter og arbeidsforhold, miljøvern, antihvitvask og skatt. Våre leverandører signerer derfor en egenerklæring hvor de bekrefter at de utøver sin virksomhet i tråd med dette. herunder dokumentere aktsomhet i tråd med åpenhetsloven. I denne forplikter de seg også til å varsle banken ved brudd eller mistanke om brudd på overnevnte forpliktelser.

Bankens innkjøpspolicy beskriver prinsipper for innkjøp, hvilke krav vi stiller og oppfølging av leverandører. Les mer: sandnes-sparebank.no/samfunnsansvar/baerekraftige_innkjop